

IESĀCĒJA PORTFELIS

DARBS AR JAUNATNI PAŠVALDĪBĀS

2016

Jaunieši ir neatņemama sabiedrības daļa, kuru īpaši raksturo radošas un inovatīvas idejas un iniciatīvas, vēlme piedzīvot un atklāt jaunas, nebijušas lietas un virzīt sabiedrību uz priekšu!

Mums Latvijā ir 277 tūkstoši pozitīvo pārmaiņu un iespēju nesēji – tik daudz jauniešu šobrīd ir Latvijā vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Tieši tādēļ darbs ar jaunatni mums ir tik nozīmīgs, būvējot spēcīgāku nākotnes sabiedrību Latvijā.

Latvijā darba ar jauniešiem mērķis ir uzlabot jauno cilvēku dzīves kvalitāti, radot atbalstošu apkārtējo vidi un veicinot jauniešu līdzdalību sabiedrībā un personības pilnveidi. Mūsu redzējumā vieni no būtiskākajiem sadarbības partneriem jaunatne politikas veiksmīgākai un efektīvākai īstenošanai ir tieši pašvaldības un nevalstiskās organizācijas, kas aktīvi darbojas kā vietējā, tā arī nacionālā līmenī.

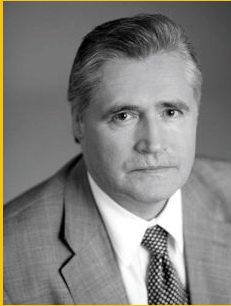
Eiropas jaunatnes politikas eksperts profesors Hovards Vilijamsons uzsver, ka darba ar jaunatni attīstībai ir nepieciešams jauns izrāviens un to var nodrošināt tikai konkrēta rīcībpolitika. Darba ar jauniešiem pašvaldībās nostiprināšana ir viena no mūsu galvenajām prioritātēm. Vēlamies nodrošināt sistēmisku pieeju un veicināt ciešu, koordinētu sadarbību starp dažādām pašvaldībā esošām institūcijām, radot efektīvus rīcībplānus, kas šajā izaicinājumā un pārmaiņu piesātinātajā dzīves periodā palīdzētu jauniešiem veiksmīgāk sevi pieteikt plašākā sabiedrībā.

Kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, jau nedaudz vairāk kā 10 gadus Latvijā mērķtiecīgi tiek plānota jaunatnes politika un strādāts ar jaunatni. Pašlaik esam sasnieguši jaunu etapu, kad mums ir iespēja izvērtēt paveikto, ieplānoto un spert soli pretī jaunām iniciatīvām, kas palīdzētu turpināt iesākto un pavērt iespējas ikviena jaunieša potenciālam, kā arī radīt apstākļus jaunieša integrācijai sabiedrībā kopumā.

Izstrādātais materiāls kalpos par praktisku “soli pa solim” metodisku instrumentu darbam ar jauniešiem, lai izstrādātu efektīvas rīcībpolitikas jaunatnes jomā pašvaldību mērogā.

Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāre

Līga Lejiņa

Nopietnu un plaši izvērstu pētījumu par darbu ar jaunatni pašvaldībās ir veikusi Izglītības un zinātnes ministrija, kas kalpojis par pamatu arī metodiskā materiāla izstrādei. Ceru, ka tas kļūs par ceļvedi pašvaldībām darbā ar jauniešiem. Daudzās pašvaldībās vairāku gadu gaitā ir uzkrāta vērtīga pieredze, ko vērts izplatīt, lai pašvaldības apmainītos ar idejām un gūtu ierosmi veiksmīgai sadarbībai ar jauniešiem savās teritorijā gan ar skolu jaunatni, gan ar tiem, kuri pēc skolu beigšanas turpina dzīvot un strādāt dzimtajāpusē, tādējādi sniedzot ieguldījumu novada attīstībā. Pašvaldību politiķi novērtē to lielo potenciālu, ko pašvaldībai spēj dot katrs izglītots un mērķtiecīgs jauns cilvēks, kura attīstībā ir vērts ieguldīt līdzekļus. Izsaku cerību, ka esošais metodiskais materiāls iegūs atsaucību pašvaldībās un kalpos par atbalstu speciālistiem darbā ar jaunatni.

Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis

Andris Jaunsleinis

DARBS AR JAUNATNI PAŠVALDĪBĀS: IESĀCĒJA PORTFELIS

Pateicības:

Par ieguldījumu izdevuma tapšanā pateicamies Jaunatnes konsultatīvās padomes darba grupas "Darba ar jaunatni sistēmas attīstības modeļa izstrāde" pārstāvjiem.

Esam arī pateicīgi katram jaunatnes lietu speciālistam un jaunatnes darbiniekam, kas piedalījās 2015.gadā notikušajā aptaujā par situāciju darbā ar jaunatni pašvaldībās pētījuma "Darba ar jaunatni situācijas izpēte pašvaldībās un darba ar jaunatni attīstības modeļu izstrāde" ietvaros.

Satura autori: Gints Klāsons, Marika Arklīņa

Maketētāja: Katrīne Rožukalne

© Izglītības un zinātnes ministrija, 2015.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS UN PERSONAS

IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

Nodrošina vienotas valsts politikas izstrādi jaunatnes politikas nozarē un tās koordinētu īstenošanu, tādējādi uzturot pasākumu sistēmu darbam ar jaunatni.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNATNES KONSULTATĪVĀ PADOME

Ministru kabineta izveidota padomdevēja institūcija, kuras mērķis ir veicināt saskaņotas jaunatnes politikas izstrādi un īstenošanu, kā arī jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē. Tās sastāvā iekļauj valsts pārvaldes, pašvaldību un jaunatnes organizāciju deleģētus pārstāvjus. Jaunatnes organizāciju deleģētie pārstāvji veido vismaz pusi no Jaunatnes konsultatīvās padomes sastāva.

Jaunatnes likums, 2008.

PAŠVALDĪBA

Veic darbu ar jaunatni, ievērojot jaunatnes politikas pamatprincipus un valsts jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokumentus. Pašvaldība plāno darbu ar jaunatni, izstrādājot pašvaldības jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokumentus. Pašvaldība nodrošina institucionālu sistēmu darbam ar jaunatni.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNATNES LIETU KONSULTATĪVĀ KOMISIJA PAŠVALDĪBĀ

Veicina pašvaldības darbu ar jaunatni plānošanu un īstenošanu, kā arī jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Tās sastāvā iekļauj pašvaldības speciālistus, kuri veic darbu ar jaunatni. Pašvaldības jaunatnes lietu konsultatīvajā komisijā, ja nepieciešams, iesaista jauniešu domes, jaunatnes organizāciju, jauniešu iniciatīvu grupu vai citu tādu biedrību un nodibinājumu pārstāvjus, kas veic darbu ar jaunatni.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNATNES LIETU SPECIĀLISTS

Persona, kas plāno un uzrauga darbu ar jaunatni, sadarbojoties ar jaunatnes politikas īstenošanā iesaistītajām personām, izstrādā priekšlikumus jaunatnes politikas pilnveidei, koordinē informatīvus un izglītojošus pasākumus, projektus un programmas jaunatnes politikas jomā, sekmē jauniešu pilsonisko audzināšanu, veicina jauniešu brīvprātīgo darbu un līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, konsultē jauniešus jaunatnes politikas jomā, tajā skaitā par pasākumu, projektu un programmu izstrādi un īstenošanu, kā arī veicina jauniešu personības attīstību.

Jaunatnes lietu speciālista profesijas standarts, 2008.

JAUNATNES DARBINIEKS

Persona, kas veic darbu ar jaunatni, iesaistot jauniešus darba ar jaunatni īstenošanā un izvērtēšanā; nodrošina aktivitātes un lietderīgā brīvā laika pavadīšanas iespējas jauniešiem vietējā līmenī; līdzdarbojas starptautisko pasākumu un projektu īstenošanā; konsultē jauniešus par viņiem aktuālajām tēmām; nodrošina informācijas pieejamību un apriti par jaunatnes politikas jautājumiem.

Jaunatnes darbinieka profesijas standarts, 2014.

JAUNIEŠU CENTRS

Pašvaldības iestāde vai struktūrvienība, kas veicina pašvaldības jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNIEŠU DOME

Sekmē pašvaldības jauniešu sadarbību, pieredzes apmaiņu un iniciatīvas darbā ar jaunatni. Tās sastāvā iekļauj izglītojamo pašpārvalžu, jauniešu iniciatīvu grupu un jaunatnes organizāciju pārstāvjus.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNATNES ORGANIZĀCIJA

Biedrību un nodibinājumu reģistrā reģistrēta un jaunatnes organizāciju sarakstā ierakstīta biedrība.

Jaunatnes likums, 2008.

BŪTISKĀKIE TERMINI DARBĀ AR JAUNATNI

JAUNIEŠI

Personas vecumā no 13 līdz 25 gadiem.

Jaunatnes likums, 2008.

JAUNATNES POLITIKA

Visās valsts politikas jomās īstenojamu mērķtiecīgu darbību kopums, kas veicina jauniešu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu. Jaunatnes politikas īstenošanā iesaistītās institūcijas un organizācijas sekmē jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, veic darbu ar jaunatni un nodrošina jauniešiem vieglāku pāreju no bērna uz pieaugušā statusu, paredzot atbilstošas aktivitātes jaunieša personības attīstībai.

Jaunatnes likums, 2008.

DARBS AR JAUNATNI

Uz jauniešiem orientēts plānotu praktisku pasākumu kopums, kas nodrošina jaunatnes politikas īstenošanu, jauniešu vērtīborientācijas veidošanu un vispārcilvēcisko vērtību nostiprināšanu.

Jaunatnes likums, 2008.

BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS

Organizēts un uz labas gribas pamata veikts fiziskās personas fizisks vai intelektuāls bezatlīdzības darbs sabiedrības labā.

Brīvprātīgā darba likums, 2015.

FORMĀLĀ IZGLĪTĪBA

Sistēma, kas ietver pamatzglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments.

Izglītības likums, 1998.

NEFORMĀLĀ IZGLĪTĪBA

Ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība.

Izglītības likums, 1998.

NEFORMĀLĀ IZGLĪTĪBA – PAPILDINA FORMĀLO IZGLĪTĪBU

Neformālās izglītības mērķis ir sniegt zināšanas, veidot prasmes, iemaņas un attieksmes, kā arī veicināt jauniešu vispusīgu attīstību un aktīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē.

Jaunatnes likums, 2008.

INTEREŠU IZGLĪTĪBA

Personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības.

Izglītības likums, 1998.

KARJERAS IZGLĪTĪBA

Izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei.

Izglītības likums, 1998.

IKDIENĒJĀ (INFORMĀLĀ) MĀCĪŠANĀS

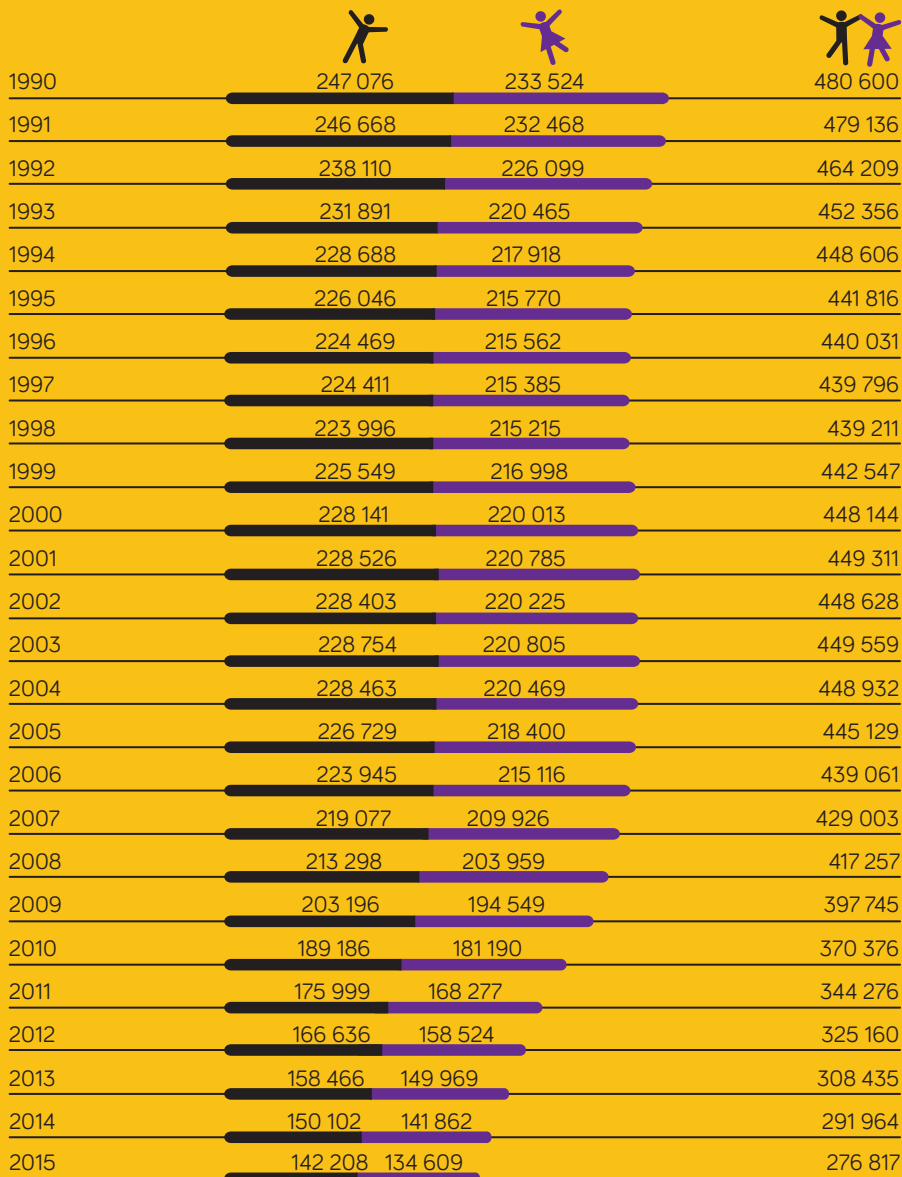
izglītošanās process, kura ietvaros no ikdienas un darba pieredzes tiek apgūtas zināšanas, prasmes, kompetences, attieksmes un vērtības, kas bagātina un pilnveido personību un, iespējams, darba prasmes, tomēr atšķirībā no neformālās izglītības ikdienējā (informālā) mācīšanās nav ietverta programmas vai kursa rāmjos, tā notiek, mācoties sabiedrībā, tajā skaitā ģimenē, kā arī darbā (piemēram, uzzinot jaunu informāciju no TV raidījumiem, bibliotēkās, apmeklējot muzejus un izstādes, pārņemot vecāku vai draugu pieredzi).

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

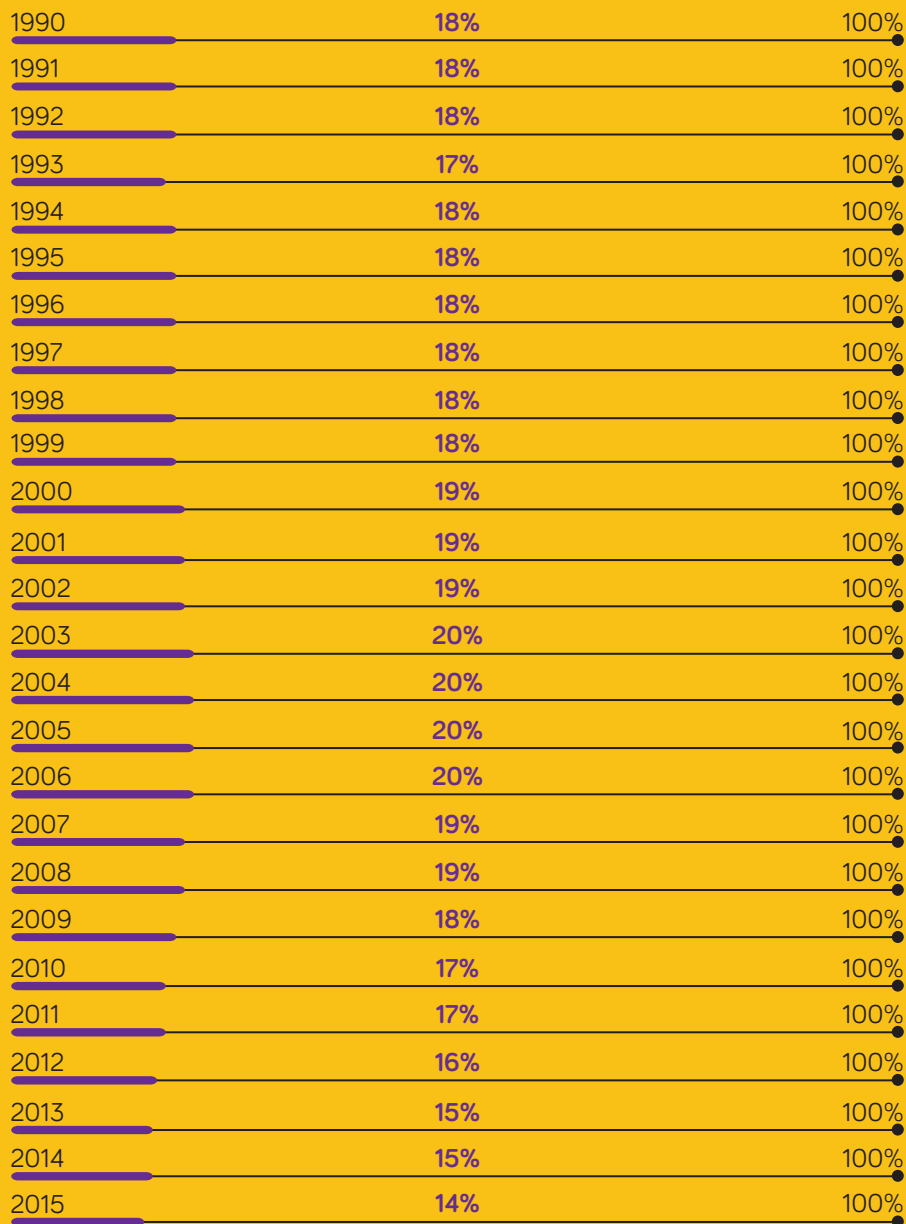
JAUNIEŠI LATVIJĀ: STATISTIKA

Visi turpmākie dati no Centrālās statistikas pārvaldes

Jauniešu skaits Latvijā kopā un sadalījumā pa dzimumiem

Jauniešu īpatsvars (%) Latvijas iedzīvotāju kopskaitā 1990 -2015

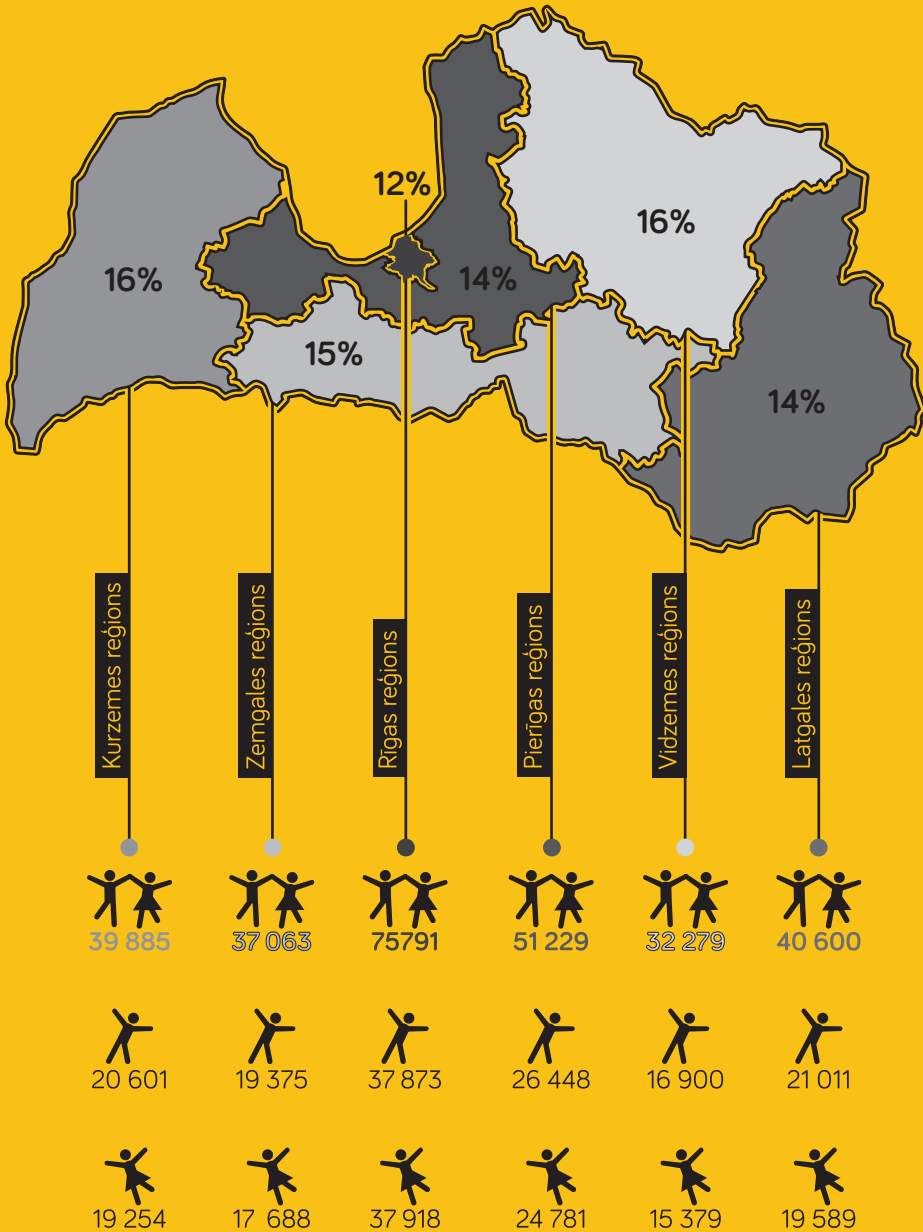

iedzīvotāju kopskaits

Jauniešu skaits statistiskajos reģionos kopā un sadalījumā pa dzimumiem

Jauniešu īpatsvars (%) statistisko reģionu iedzīvotāju kopskaitā 2015.gadā

DARBS AR JAUNATNI: KONCEPTS UN KONTEKSTS

Lai gan darba ar jaunatni definējumi šķiet lakoniski un skaidri, tomēr to interpretācijas ir ļoti daudzveidīgas un dažkārt pat pretrunīgas, īpaši attiecībā uz konkrētām aktivitātēm, kas būtu vai nebūtu uzskatāmas par darba ar jaunatni jomu. **Dažādās valstīs pastāv dažādas pieejas darba ar jaunatni definēšanai un īstenošanai** – ir valstis, kur darbs ar jaunatni tiek uztverts šauri un attiecināts tikai uz bērnu un jauniešu aprūpi, un ir valstis, kur darbs ar jaunatni tiek uzlūkots kā atsevišķa politikas nozare, tajā iekļaujot gan neformālo izglītību, gan sociālo aprūpi u.c. citu politiku apakšnozares.

Plašākā nozīmē definējot – **pastāv pieejas, kas balstās jaunatnes politikas un darba centralizācijā un tādas, kas orientējas uz lielāku decentralizāciju**. Centralizācijas vai decentralizācijas pieeju izvēle, savukārt, tālāk determinē rīcībpolitikas koordinācijas pieejas, institucionālo sistēmu un īstenojamās aktivitātes. **Latvijā pastāvošais modelis ir tuvāks decentralizācijas pieejai**, kur dažādās ar jaunatnes jomu saistītās politikas un aktivitātes netiek plānotas, īstenotas un koordinētas vienas institūcijas ietvaros, bet tiek īstenotas par konkrētajām jomām atbildīgo institūciju paspārnē, Izglītības un zinātnes ministrijai kā par jaunatnes jomu atbildīgajai institūcijai vairāk darbojoties kā informāciju apkopojošai un stratēģiskos attīstības virzienus definējošai institūcijai.

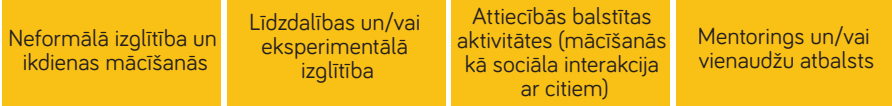
Eiropas Komisijas ziņojumā “Darba ar jaunatni kvalitāte. Kopīga pieeja tālākai darba ar jaunatni attīstībai” (“Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work”) kā dažādas Eiropas Savienības dalībvalstu pieejas nosacīti vienojoša darba ar jaunatni definīcija tiek definēta sekojoša: **darbs ar jaunatni ir rīcības, kas vērstas uz jauniešu mērķa grupas brīvprātīgu iesaisti aktivitātēs, kas sekmē to personīgo un sociālo izaugsmi neformālās izglītības un dzīves jeb ikdienas mācīšanās veidā**. Šī definīcija iekļauj **trīs būtiskus darba ar jaunatni aspektus**: pirmkārt, darbs ar jaunatni balstās uz neformālo izglītību un ikdienējo mācīšanos; otrkārt, darbs ar jaunatni nodrošina personīgo un sociālo attīstību un izaugsmi; treškārt, brīvprātības princips. Sekojoši - darbs ar jaunatni attiecas ne tikai uz jaunatnes darbiniekiem, bet vienlīdz lielā mērā arī uz pašu jauniešu iniciatīvām, jaunatnes nevalstiskajām organizācijām u.c..

Dažādajām definīcijām par to, kas ir darbs ar jauniešiem, ir arī būtiski kopsaucēji. Eiropas Komisijas pasūtītā izvērtējumā “Darbs ar jauniešiem: darba ar jaunatni vērtība Eiropas Savienībā” (“Working with young people: the value of youth work in the European Union.”) eksperti, balstoties analizē par dažādās valstīs izmantotām darba ar jaunatni definīcijām, definējuši **vispārējo teorētisko modeli**, kas apkopo tos darba ar jaunatni aspektus un procesus, kas tieši vai netieši iekļauti daudzveidīgajās un vārdiski atšķirīgajās definīcijās.

Darba ar jaunatni procesa teorētiskais koncepts

Ilustrācijas avots: Working with young people: the value of youth work in the European Union. ICF GHK, 2014.

Darbs ar jaunatni jauniešiem nodrošina jēgpilnas aktivitātes atbilstoši to vajadzībām un interesēm. Darba ar jaunatni būtiskākās metodes ir:

Darbs ar jaunatni ir vērsti uz jauniešu personīgo attīstību. Tam jāsekmē:

Personīgai attīstībai jāsekmē:

Minētajam, savukārt, jārezultējas:

Ar definēto teorētisko modeli lielā mērā sasaucas arī **Izglītības un zinātnes ministrijas definētās prioritātes jaunatnes politikas īstenošanā 2015. - 2020.gadam**. Tās akcentē trīs būtiskus aspektus darbam ar jaunatni: vide, līdzdarbošanās, personības izaugsme.

Latvijas nacionālās prioritātes jaunatnes jomā 2015 - 2020

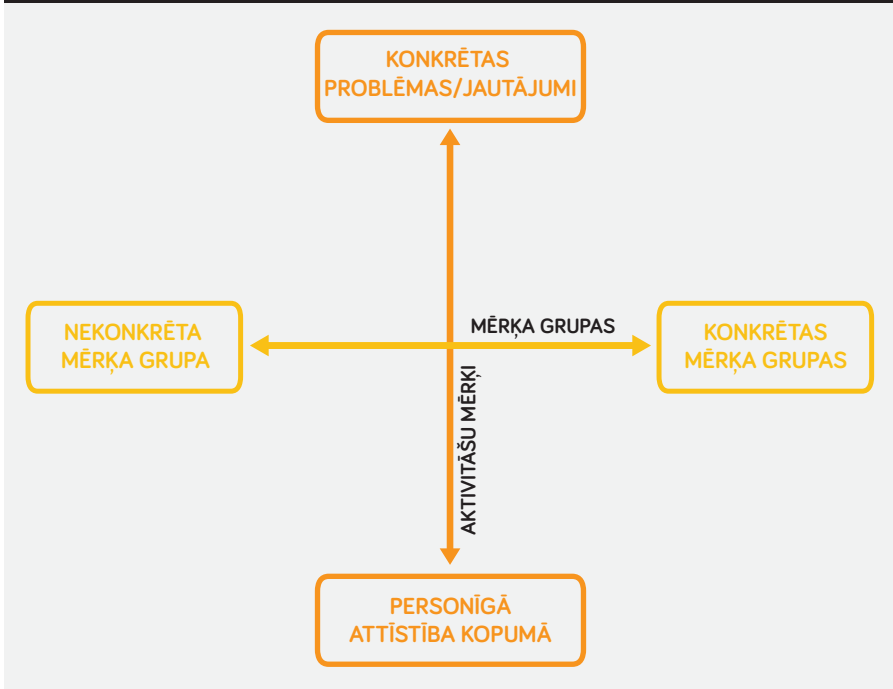
Ilustrācijas avots: IZM portāls www.jaunatneslietas.lv

Runājot par darbu ar jauniešiem, ir būtiski apzināties ne tikai to, kādus mērķus nepieciešams sasniegt, bet arī, **kas ir darba ar jaunatni mērķa grupas**. Arī šādā aspektā pastāv lielas atšķirības dažādu valstu ietvaros – ja vieni mērķa grupu definē ļoti plaši un visaptveroši (visi jaunieši konkrētā vecuma grupā vai pat nedefinējot vecuma grupas), tad citi identificē konkrēti (sociālam riskam pakļautie jaunieši, sociālās un sabiedriskās aktivitātēs neaktīvi jaunieši, jaunieši ar mazākām iespējām u.tml.). **Dažādo darba ar jaunatni aktivitāšu mērķa grupu precīza definēšana ir viens no būtiskiem priekšnosacījumiem darba ar jaunatni sekmīgumam**. Šādā aspektā darbu ar jaunatni var tipoloģizēt divās savstarpēji saistītās dimensijās: pirmkārt, pēc tā, vai tas vērsts uz konkrētām jauniešu mērķa grupām vai visiem jauniešiem; otrkārt, pēc aktivitāšu mērķiem – vai aktivitātes vērstas uz konkrētu jautājumu/problēmu risināšanu vai uz jauniešu personīgo attīstību kopumā. Vispārinot var teikt, ka **darbu ar jaunatni iespējams tipoloģizēt pēc tā konkrētības vai vispārīguma pakāpes**. Būtiski uzsvērt – darbs ar jaunatni var iekļaut ļoti dažādas aktivitātes – gan konkrētas, gan vispārīgas. Proti, šāda tipoloģizācija nav savstarpēji izslēdzoša dažādos tās segmentos, bet vairāk kalpo kā teorētisks modelis darba ar jaunatni aktivitāšu izstrādei un to mērķtiecīguma nodrošināšanai.

Darba ar jaunatni tipoloģizācija

Ilustrācijas avots: Working with young people: the value of youth work in the European Union. ICF GHK, 2014.

Vērtējot darba ar jaunatni attīstību Eiropas Savienībā kopumā, eksperti identificē vairākas kopējas tendences, kas raksturo tā attīstību un aktualitātes:

- ! darba ar jaunatni rezultātu un efektivitātes mērīšana;
- ! pierādījumos balstīts darbs ar jaunatni;
- ! uz konkrētām mērķa grupām orientēts darbs ar jaunatni;
- ! izglītības un darba tirgus spēju/prasmju attīstība;
- ! individualizēts darbs ar konkrētiem jauniešiem konkrētu problēmsituāciju gadījumos.

Sekojoši – **darbs ar jaunatni lielā mērā kļūst individualizēts**, fokusēts uz konkrētiem risināmiem jautājumiem/sasniedzamiem mērķiem konkrētās mērķa grupās (tā, lai **sasniegtie rezultāti būtu konkrēti nomērāmi un identificējami**).

Lai sasniegtu konkrētus mērķus, mērķa grupas un rezultātus, **būtiska ir darba ar jaunatni procesa kvalitāte**. Eksperti ziņojumā "Darba ar jaunatni kvalitāte. Kopīga pieeja tālākai darba ar jaunatni attīstībai." ("Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work.") norāda uz vairākiem būtiskiem darba ar jaunatni kvalitātes aspektiem:

- ! Skaidri definēti darba ar jaunatni mērķi.
- ! Konkrēti definētas aktivitātes, kas šo mērķus ļauj sasniegt.
- ! Darbā ar jaunatni iesaistītās institūcijas un to sadarbība.
- ! Skaidri definētas darbā ar jaunatni iesaistīto personu un institūciju kompetences.
- ! Konkrēti aprakstīts visu iesaistīto pušu sadarbības modelis un darba procedūras.
- ! Konkrēta budžeta pieejamība darba ar jaunatni īstenošanai.
- ! Infrastruktūras pieejamība darba ar jaunatni īstenošanai (telpas, tehnika u.tml.).
- ! Konkrēti un nomērāmi darba ar jaunatni rezultāti (kā kvantitatīvie, tā kvalitatīvie).

Lai gan šeit apskatītie darba ar jaunatni koncepta un konteksta aspekti var šķist teorētiski, tie būtiski ietekmē darba ar jaunatni efektivitāti un rezultativitāti. **Precīzi nedefinējot darba ar jaunatni atbildības jomas, konkrētas mērķa grupas, konkrētas veicamās aktivitātes un konkrētus sasniedzamos rezultātus kā individuālā, tā sabiedrības līmenī, darbs ar jaunatni tiek aktualizēts tikai kā process, bez mērķtiecīguma un ilgtspējas**. Tas, savukārt, rada problēmas darbu ar jaunatni definēt un stratēģiski plānot kā patstāvīgu unkompetentu rīcībpolitikas jomu, kuras pastāvēšanai un darbam ir ietekme kā uz sociāliem, tā ekonomiskiem procesiem sabiedrībā kopumā.

BŪTISKĀKIE IZAIČINĀJUMI JAUNATNES JOMĀ LATVIJĀ

Plānojot un īstenojot darbu ar jaunatni kā nacionālā, tā pašvaldību līmenī, jāņem vērā gan lokālā situācija, gan arī nacionālie stratēģiskie izaicinājumi jaunatnes jomā. **Darba ar jaunatni efektivitāte lielā mērā atkarīga no spējas risināt lokālos izaicinājumus tādā veidā, kas sniedz ieguldījumu arī nacionālo izaicinājumu sekmīgā risināšanā.** Šeit hminētā informācija un dati iezīmē to jautājumu loku, par kuru jādomā, plānojot darbu ar jauniešiem pašvaldību līmenī, mēģinot definēt:

- ❗ Cik lielā mērā konkrētie izaicinājumi attiecas uz konkrēto pašvaldību?
- ❗ Kas konkrētajā pašvaldībā ir vairāk, kas – mazāk aktuāls?
- ❗ Cik lielā mērā pašvaldība var ietekmēt to risināšanu kā lokālā, tā nacionālā līmenī?
- ❗ Kādas konkrētas aktivitātes būtu jāveic, lai risinātu definētos izaicinājumus pašvaldībā?

Darba ar jaunatni pašvaldībās SVID apkopojums

Informācijas avoti: Pētījums "Darba ar jaunatni situācijas izpēte pašvaldībās un darba ar jaunatni attīstības modeļu izstrāde". IZM, SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2015;

Galvenie izaicinājumi pašvaldībās un valstī jaunatnes jomā 2015-2016. Starptautiska konference "Atbalsts jaunatnes darbam Latvijā un Eiropas mērogā". 2014.

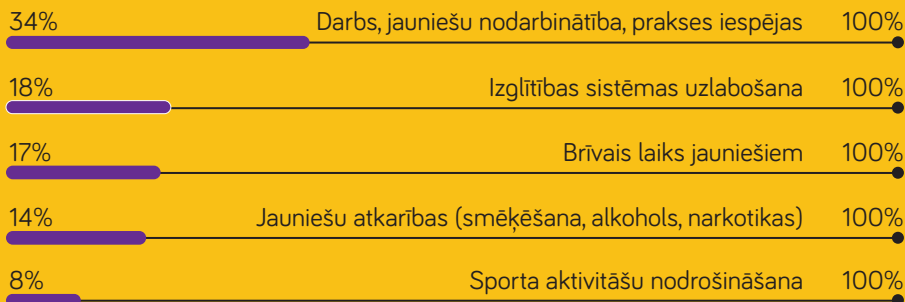
STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
Darbā ar jaunatni iesaistīto personu iniciatīva un aizrautība	Jauniešu pasivitāte, motivācijas trūkums
Aktīvs IZM darbs jaunatnes jomas aktualizācijā un pilnveidē	Infrastrukturā darbam ar jauniešiem nepilnības (telpu trūkums, materiāli tehniskā nodrošinājuma trūkums)
Politiskās vadības atbalsts (atsevišķās pašvaldībās)	Nepietiekams un nepieaugošs finansējums
Aktīvas NVO jauniešu jomā (atsevišķās pašvaldībās)	Starpinstitūciju sadarbības neefektivitāte (zema ieinteresētība sadarbībā, sadarbības ilgtspējas problēmas)
	Jaunatnes lietu speciālistu apmācību satura neatbilstība reālajām vajadzībām
	Aktīvu jauniešu NVO trūkums (atsevišķās pašvaldībās)
	Datu un statistikas trūkums par jauniešiem pašvaldībās
	Nepietiekami attīstīts darbs ar pilngadīgajiem jauniešiem
	Zems sociālā kapitāla līmenis jauniešu vidū (zema orientācija uz sadarbību, kopdarbību, līdzdalību)
	Zema jauniešu informētība par iespējām līdzdalībai (pie izteikti augstas informācijas pieejamības)

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
	<p>Nepietiekams speciālistu darbam ar jaunatni nodrošinājums pašvaldībās/ikdienas praksei</p> <p>Izteiktas atšķirības jauniešiem pieejamajās iespējās atkarībā no dzīvesvietas (lauki un pilsētas, lielās un mazās pilsētas, dažādi reģioni)</p> <p>Jaunatnes darba orientēšanās tikai uz tā lomu līdzdalības veicināšanā, neveicot citas sociālās funkcijas (riska uzvedības prevencija, sociālā integrācija)</p> <p>Dažāds, atšķirīgs interpretējums darbā ar jaunatni iesaistīto personu un institūciju atbildības jomām un pienākumiem</p>
IESPĒJAS	DRAUDI
<p>Starpinstitūciju sadarbības pilnveide</p> <p>Aktīvi jauniešu līderi</p> <p>Finansējuma iespējas projektu īstenošanai</p> <p>Darba ar jauniešiem augsta prioritāte ES līmenī</p> <p>Karjeras konsultantu lomas palielināšana jauniešu pašizaugsmes veicināšanā</p> <p>Veicināt neformālās izglītības integrēšanu vispārīglītojošo mācību iestāžu programmās (piemēram, audzināšanas stundas īstenojot sadarbībā ar jaunatnes organizācijām, neformālās izglītības apmācītājiem un organizācijām, kas strādā ar jauniešiem)</p> <p>Veicināt digitālo tehnoloģiju un to piedāvāto iespēju izmantošanu vispārīglītojošās skolās</p> <p>Veicināt Eiropas Savienības programmas Erasmus+ piedāvāto iespēju izmantošanu pašvaldībās (Eiropas Brīvprātīgais darbs, jauniešu apmaiņas, stratēģiskās partnerības, u.c.)</p> <p>Aktualizēt neformālās izglītības metožu īstenošanu jauniešu nodarbinātības (prakse, ēnu diena, brīvprātīgais darbs, utt.) veicināšanai</p>	<p>Valsts sociāli ekonomiskās attīstības tendences (nodarbinātība, bezdarbs, migrācija)</p> <p>Demogrāfiskās attīstības tendences (sabiedrības novecošanās)</p> <p>Finansējuma samazināšanās jaunatnes jomai</p> <p>Kvalificētu speciālistu pieejamība darbam ar jaunatni</p> <p>Sociālo, etnisko sabiedrības grupu sašķeltība, konfliktu saasināšanās</p> <p>Jaunatnes darba orientēšanās tikai uz aktīvajiem jauniešiem</p> <p>Darba ar jaunatni jomas marginalizācija kopējā valsts, pašvaldību un/ vai nozaru attīstības politikā</p> <p>Jaunatnes darbā nepietiekams akcents uz jauniešu personīgo izaugsmi (orientēties vairāk uz jauniešu iekļaušanas sabiedrībā)</p> <p>Pierādījums balstītas pieejas trūkums darbā ar jaunatni (plānošanas dokumenti/ jaunatnes darba prakse vāji saistīti ar lokālo situāciju)</p> <p>Sistēmiskas pieejas trūkums darbā ar jaunatni</p>

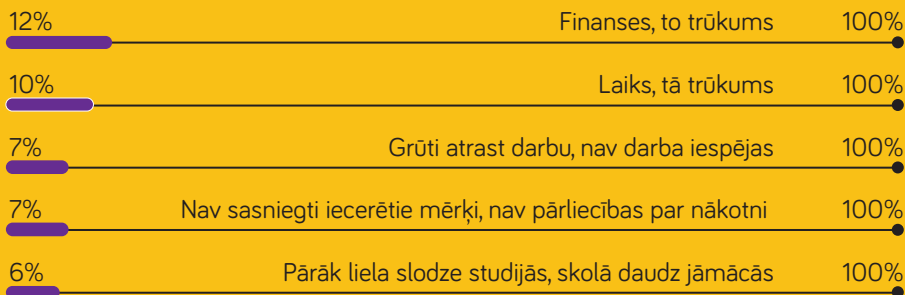
Tāpat jāņem vērā arī **pašu jauniešu vērtējumi un vēlmes**. Pēdējo divu gadu laikā īstenotie pētījumi norāda uz dažādiem jauniešiem aktuāliem jautājumiem, kuru risināšanas sekmīgums būtiski ietekmē jauniešu dzīves kvalitāti – jauniešu nodarbinātība, izglītības kvalitāte, finansiālās iespējas, neveselīgs dzīvesveids, brīvā laika aktivitāšu trūkums, intereses trūkums (līdzdalībai, iesaistei, pašpilnveidei), informācijas trūkums u.c..

Aktuālākie valdībai risināmie jautājumi jauniešu jomā – Jauniešu viedoklis

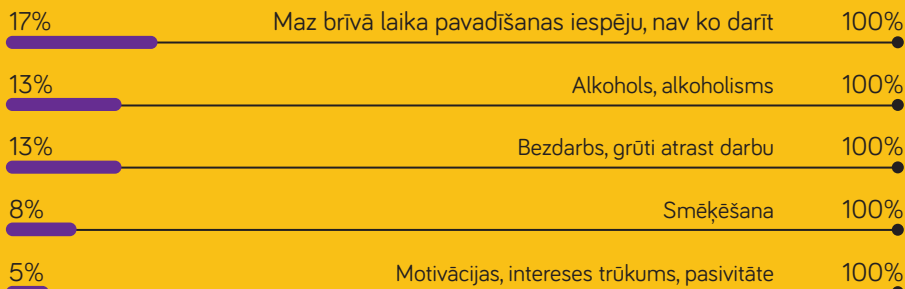
Visi turpmākie dati no Jaunatnes politikas monitoringa 2015. IZM,
SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2015.

Iemesli, kādēļ jaunieši nav pilnībā apmierināti ar savu dzīves kvalitāti

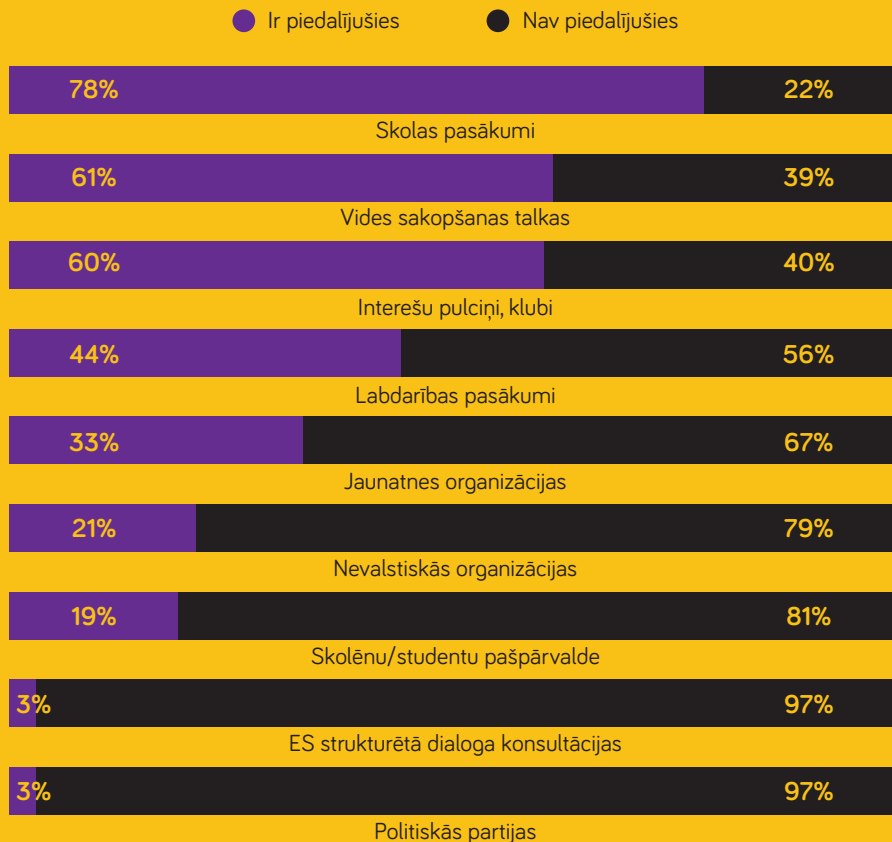

Jauniešu būtiskākās problēmas pilsētā/pagastā

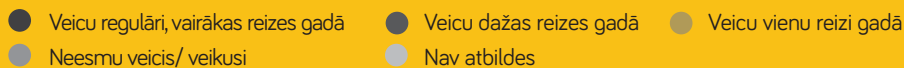

Jauniešu līdzdalība kā dalībniekiem dažādās aktivitātēs pēdējā gada laikā

Brīvprātīgā darba veikšana

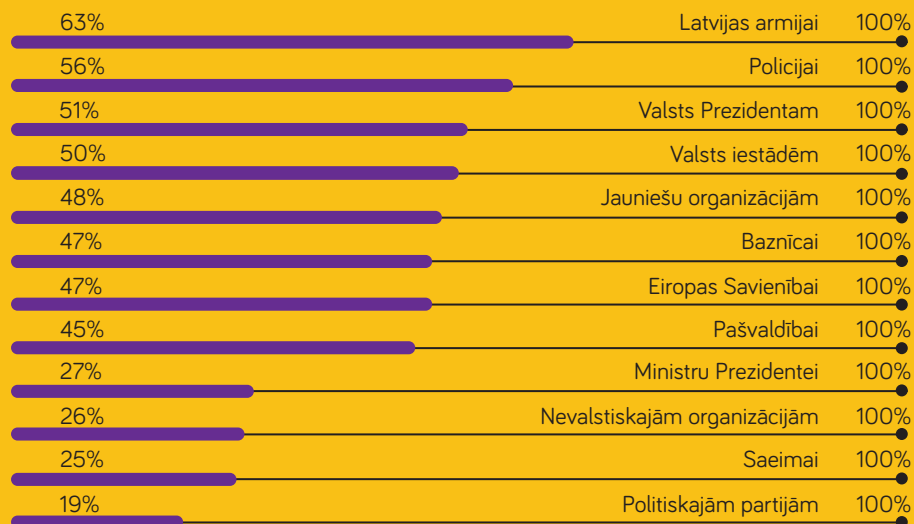

2011.gads

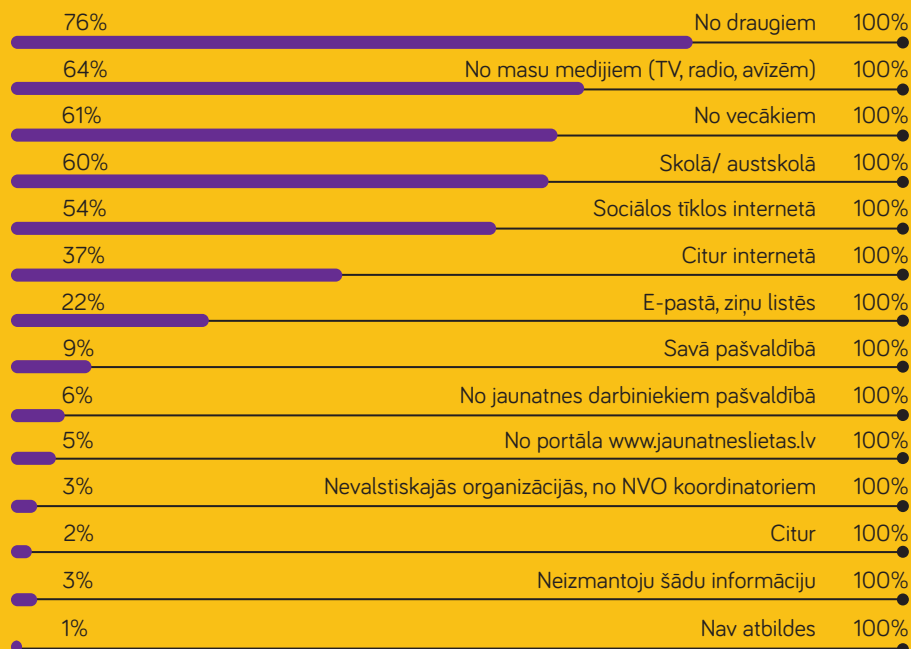

2015.gads

Jauniešu, kuri uzticas konkrētajām institūcijām, īpatsvars

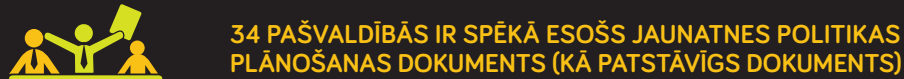
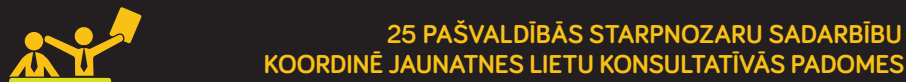
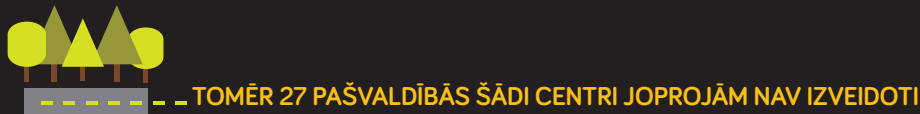
Jauniešu izmantotie informācijas kanāli ar jauniešiem saistītos jautājumos

PAŠVALDĪBAS, KURĀS IR IZSTRĀDĀTS JAUNATNES JOMAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTS (PAR SITUĀCIJU UZ 2015. GADA SEPTEMBRI)

Informācijas avots: Pētījums

"Darba ar jaunatni situācijas izpēte pašvaldībās un darba ar jaunatni attīstības modeļu izstrāde".
IZM, SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2015.

Piezīme: Kartē attēlota informācija par tām pašvaldībām,
kuras pētījuma ietvaros sniedza ziņas par dokumentu izstrādi.
Dati ir par situāciju pašvaldībās 2014.gadā saskaņā arī IZM veikto aptauju

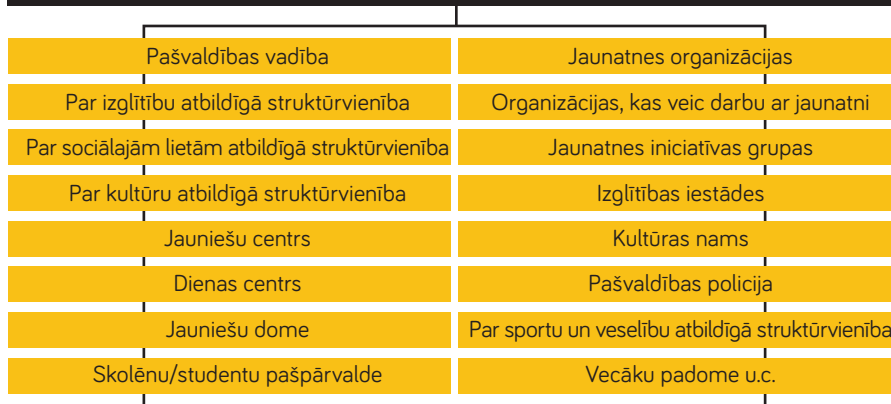
DARBS AR JAUNATNI PAŠVALDĪBĀS: PLĀNOŠANA UN ĪSTENOŠANA

Latvijā nepastāv vienotu modeļu darbam ar jaunatni pašvaldībās. Tādu izstrādi un īstenošanu apgrūtina pašvaldību struktūra – Latvijas 119 pašvaldības ir ļoti dažādas gan pēc iedzīvotāju un jauniešu skaita, gan pēc teritoriālā izvietojuma un iedzīvotāju blīvuma, gan finansiālajām iespējām, gan lokālās sociāli ekonomiskās situācijas aktualitātēm. Tai pat laikā iespējams definēt sava veida **bāzes modeli darba ar jaunatni uzsākšanai un īstenošanai**, kuru katra pašvaldība var adaptēt lokālajai situācijai.

DARBS AR JAUNATNI PAŠVALDĪBĀS PLĀNOŠANA

Apzināt visas tieši un netieši darbā ar jaunatni iesaistītās institūcijas, izveidot iesaistīto institūciju sarakstu

Noteikt par darbu ar jaunatni atbildīgo pašvaldības institūciju un personu

Katrā pašvaldībā būtu jābūt personai, kas plāno un uzrauga darbu ar jaunatni, sadarbojoties ar jaunatnes politikas īstenošanā iesaistītajām personām un institūcijām. Jaunatnes lietu speciālista amata pienākumus var apvienot ar citiem pienākumiem pašvaldībā.

Pieņemt darbā jaunatnes darbinieku

Katrā pašvaldībā būtu jābūt vismaz vienam darbiniekam, kura pamatpienākumos ietilpst praktiskais darbs ar jauniešiem un kuram šie pienākumi netiek apvienoti ar citiem darba pienākumiem, tai skaitā jaunatnes darbinieka un jaunatnes lietu speciālista pienākumi nav apvienojami.

Izstrādāt un apstiprināt pašvaldības jaunatnes politikas attīstības plānošanas dokumentu

Jaunatnes politikas kā patstāvīgas rīcībpolitikas jomas nostiprināšanai ir būtiski izstrādāt patstāvīgu jaunatnes politikas plānošanas dokumentu, kurš tiek pakārtots pašvaldības attīstības augstākiem stratēģiskiem dokumentiem. Dokumentu izstrādē jāņem vērā Ministru kabineta noteikumi Nr.737 (2014.g.) "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi". Jaunatnes politikas plānošanas dokumentā jāiekļauj ne mazāk kā šādas sadaļas:

- ⚠️ Pašvaldībā dzīvojošo jauniešu raksturojums – kā statistiski vispārīgi (skaits, dzimums, vecums, tautība u.c.), tā padziļināti kvalitatīvi (jauniešiem aktuālākās problēmas, nepilnīgi nodrošinātie pakalpojumi, būtiskākie jauniešu dzīves kvalitāti ietekmējošie faktori u.tml.).

- ⚠ Jaunatnes politikas mērķis vai mērķi – tiem jāatbilst lokālo situāciju pašvaldībā, jāizriet no jauniešu esošās situācijas raksturojuma.
- ⚠ Konkrētas aktivitātes definēto mērķu sasniegšanai - konkrēti īstenojami pasākumi, kas nodrošina definēto mērķu sasniegšanu.
- ⚠ Rezultatīvie rādītāji – konkrēti rādītāji, kas ļauj identificēt definēto mērķu sasniegšanu kā kvantitatīvi (piemēram, brīvprātīgajā darbā iesaistīto jauniešu skaits vai īpatsvars, jaunatnes organizācijās iesaistīto jauniešu skaits vai īpatsvars, jauniešu organizētu pasākumu skaits u.tml.), tā kvalitatīvi (jauniešu vērtību maiņa, jauniešu attieksmju maiņa, konkrētu prasmju attīstība, konkrētu zināšanu apguve u.tml.).
- ⚠ Konkrēti termiņi definēto aktivitāšu īstenošanai un mērķu sasniegšanai – katrai aktivitātei jānorāda tās īstenošanas periods ar precizitāti līdz pusgadam.
- ⚠ Aprēķini par nepieciešamo budžetu konkrēto aktivitāšu īstenošanai – jānorāda nepieciešamie budžeta līdzekļi un to avots.
- ⚠ Konkrētas atbildīgās institūcijas par konkrēto aktivitāšu īstenošanu – katrai aktivitātei jānosaka par tās īstenošanu atbildīgā institūcija.

Nodrošināt finansējumu darbam ar jaunatni

Regulārs finansējums darbam ar jauniešiem (speciālistu atalgojumam, infrastruktūrai u.tml.), kā arī regulārs finansējums jauniešu iniciatīvām (jauniešu projekti u.c.).

Izveidot jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju

Konsultatīvās padomes darbībā iesaista visas tieši un netieši darbā ar jaunatni iesaistītās institūcijas pašvaldībā. Atbilstoši vietējai situācijai, komisijai jāizstrādā konkrēts sadarbības modelis, definējot tikšanās regularitāti, informācijas apmaiņas mehānismu un procesu, u.c. jautājumus. Katrai no komisijas darbībā iesaistītajām institūcijām jānosaka konkrētas atbildības jomas un kompetences.

Nodrošināt tikšanās un aktivitāšu vietu jauniešiem

Jauniešu centra un/ vai konkrētu telpu un tās aprīkojuma pieejamība jauniešu iniciatīvām ir izšķiroši būtiska darba ar jaunatni sekmīguma nodrošināšanai.

Reizi gadā apkopot un analizēt informāciju par pašvaldības jauniešu vajadzībām un interesēm

Reizi gadā jāveic statistikas apkopošana par jauniešu skaitu, dzimumu, vecumu utt. pašvaldībā, kā arī padziļināta jauniešu vajadzību un interešu izpēte (jauniešu aptauja un/vai diskusijas ar jauniešiem).

Reizi gadā veikt darba ar jaunatni efektivitātes izvērtējumu un definēt sekojošajā gadā nepieciešamās aktivitātes

Darba ar jaunatni efektivitātes mērījumi (pierādījumos balstīts darbs ar jaunatni) ir būtisks šī darba kvalitātes kritērijs – novērtējot sasniegto, iespējams identificēt un definēt mērķtiecīgas aktivitātes vidēja un ilgtermiņa mērķu sasniegšanai.

NODERĪGI RESURSI

Plašāka informācija par jauniešiem Latvijā:

Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzēs: www.csb.gov.lv

EUROSTAT, The Statistical Office Of The European Union: <http://ec.europa.eu/eurostat>

IZM mājas lapas sadaļā "Publikācijas un statistika": www.izm.gov.lv/lv/publikācijas-un-statistika

Jaunieši Latvijā. Statistisko datu krājums. Centrālā statistikas pārvalde, 2014.

Klāsons G., Šimansone D., Laķe A. Jaunieši Latvijā: aktivitāte, mobilitāte, līdzdalība. 2008-2013. IZM, 2013.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapas sadaļā "Statistika – Iedzīvotāju reģistrs": www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/

Plašāka informācija par darbu ar jaunatni konceptiem un kontekstiem:

Darba ar jaunatni situācijas izpēte pašvaldībās un darba ar jaunatni attīstības modeļu izstrāde. IZM, SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2015.

IZM mājas lapā www.jaunatneslietas.lv

Declaration of the 2nd European Youth Work Convention. Making A World Of Difference. Brussels, 2015.

Dr John Bamber, Dr Sam O'Brien-Olinger and Martina O'Brien. Ideas In Action In Youth Work. The Centre For Effective Services, 2014.

Quality Youth Work. A Common Framework For The Further Development Of Youth Work. Report From The Expert Group On Youth Work Quality Systems In The EU Member States. Directorate-General For Education And Culture, Youth Policy And Programme. 2015.

Williamson H. Mapping And Scanning The Horizons For European Youth Work In The 21st Century. Towards The 2nd European Youth Work Convention, Summary Paper.

Working With Young People: The Value Of Youth Work In The European Union. ICF GHK, 2014.

Vairāk informācijas un datu par izaicinājumiem jaunatnes jomā:

Darba ar jaunatni situācijas izpēte pašvaldībās un darba ar jaunatni attīstības modeļu izstrāde. IZM, SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija", 2015.

IZM mājas lapas sadaļā "Publikācijas un statistika": www.izm.gov.lv/lv/publikācijas-un-statistika

Nacionālo jaunatnes forumu rezolūcijas. 2013., 2014. Starptautiskās konferences "Atbalsts jaunatnes darbam Latvijas un Eiropas mērogā" kopsavilkums - galvenie izaicinājumi pašvaldībās un valstī jaunatnes jomā 2015.-2016. gadā.

Trio prezidentūra Itālija-Latvija-Luksemburga. Gala kopējās rekomendācijas "Jauniešu iespēju veicināšana politiskai līdzdalībai Eiropas demokrātiskajā dzīvē". Latvijas Jaunatnes padome, 2015.

Vairāk informācijas, kas var palīdzēt plānot un īstenot darbu ar jaunatni pašvaldībā:

Brīvprātīgā darba likums, 2015.

Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija "Ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus". 2010.

Izglītības likums, 1998.

IZM mājas lapas www.jaunatneslietas.lv sadaļā "Jaunatnes politika Latvijā".

Jaunatnes darbinieka profesijas standarts, 2014.

Jaunatnes lietu speciālista profesijas standarts, 2014.

Jaunatnes likums, 2008.

Latvijas Republikas Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009. - 2018. gadam, 2009.

Likums par pašvaldībām, 1994.

Metodiskie ieteikumi un vadlīnijas pašvaldībām IZM mājas lapas sadaļā "Pašvaldību jaunatnes politika": www.izm.gov.lv/lv/jaunatne/pasvaldibu-jaunatnes-politika

PIEREDZES APMAIŅAI UN KONSULTĀCIJĀM

Uzsākot darbu ar jaunatni plānošanu un īstenošanu pašvaldībā, būtiska ir arī pieredzes apmaiņa un konsultācijas ar kolēģiem no citām pašvaldībām, aicinām izmantot jaunatnes politikas portālā www.jaunatneslietas.lv pieejamo darbā ar jaunatni

iesaistīto personu un institūciju kontaktu karti: <http://jaunatneslietas.lv/cela-raditajs>.

Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu un attīstības departaments

jaunatneslietas@izm.gov.lv

JAUNATNESLIETAS

@IZM_JAUNATNE

JAUNATNESLIETAS

Latvijas Jaunatnes padome

EMĪLS ANŠKENS

Prezidents

+371 28647442

emils.anskens@ljp.lv

INESE ŠUBĒVICA

Izpilddirektore

+371 29209607

ljp@ljp.lv

Latvijas pašvaldību jaunatnes lietu atbalsta tīkls

LELDE VAZDIĶE

Latvijas Pašvaldību savienības
jaunatnes lietu speciāliste

+371 67508523

lelde.vazdike@lps.lv

